

**Протокол
громадських слухань щодо обговорення проєкту
Концепції розвитку малих річок Вінниці 2035**

Місце проведення: м. Вінниця, вул. Григорія Сковороди, 11, НУВ Місто змістів.

Дата та час проведення: 09 травня 2023 року о 17.00 год.

Мета: залучення представників громадськості до обговорення проєкту Концепції розвитку малих річок Вінниці 2035.

Організатором публічного обговорення є комунальне підприємство “Інститут розвитку міст”.

Присутні:

Телень Владислав Юрійович – заступник директора, начальник відділу адміністрування системи якості департаменту правової політики та якості Вінницької міської ради.

Ситник Ольга Георгіївна – головний спеціаліст відділу адміністрування системи якості департаменту правової політики та якості Вінницької міської ради.

Юзвак Світлана Петрівна – начальник відділу екологічної політики управління інвестицій департаменту економіки і інвестицій Вінницької міської ради.

Коваленко Назар Володимирович – директор КП «Інститут розвитку міст».

Пісоцька Катерина Сергіївна – менеджерка проєктів відділу урбаністики КП «Інститут розвитку міст».

Польгун Вячеслав Павлович - менеджер проєктів відділу урбаністики КП «Інститут розвитку міст».

Олійник Сергій Вікторович – дизайнер відділу дизайну і промоції КП «Інститут розвитку міст».

Гоц Дар'я Ігорівна - експертка з комунікацій відділу дизайну і промоції КП «Інститут розвитку міст».

Зареєстровані учасники громадських слухань – 8 осіб.

Голова зборів:

Ситник Ольга Георгіївна – головний спеціаліст відділу адміністрування системи якості департаменту правової політики та якості Вінницької міської ради.

Слухали:

Ситник О.Г. довела до відома присутніх:

- тему громадських слухань;
- про заходи, спрямовані на запобігання поширенню гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2 під час організації та проведення громадських слухань у період дії карантину відповідно до рішення виконавчого комітету ВМР від 17.09.2020р. №1912;
- про відсутність звернень із зауваженнями та пропозиціями щодо питання, яке винесене на обговорення;
- порядок ведення протоколу, подання усних та письмових пропозицій (зауважень) щодо предмету обговорень;
- порядок організації та проведення громадських слухань.

ЛЛ

☺

Слухали:

Ситник О.Г. повідомила учасникам зібрання про присутніх представників міської ради та розробника проєкту Концепції.

Слухали:

Ситник О.Г. запропонувала обрати секретаря громадських слухань. На голосування вноситься кандидатура – Рибачок Сергій.

Голосували: За – 7
Проти – 0
Утримались – 1

Вирішили:

Обрати представника громадськості Рибачка Сергія секретарем громадських слухань.

Слухали:

Ситник О.Г. запропонувала затвердити порядок денний:

Про обговорення проєкту Концепції розвитку малих річок Вінниці 2035.

Голосували: За – 8
Проти – 0
Утримались – 0

Вирішили:

Затвердити запропонований порядок денний.

Слухали:

Ситник О.Г. запропонувала затвердити регламент громадських слухань (доповідь до 30 хв., співповідь до 15 хв., запитання-відповіді – до 3 хв., загальний регламент – до 1 год. 30 хв.).

Голосували: За – 8
Проти – 0
Утримались – 0

Вирішили:

Затвердити запропонований регламент.

Слухали:

Ситник О.Г. надала слово Пісоцькій К. С.

Пісоцька К. С.: здійснила презентацію проєкту Концепції розвитку малих річок Вінниці 2035.

Концепція розвитку малих річок Вінниці розроблена відповідно до сучасних принципів розвитку міст та враховує глобальні тенденції у сфері охорони навколишнього середовища, що є відповіддю на найбільші екологічні виклики сучасності, зокрема глобальне потепління. Ця концепція відповідає стратегічним цілям, завданням та візіям, а також узгоджується цілою низкою стратегічно-планувальних документів як в локальному масштабі, так і на глобальному рівні. На глобальному, загальноєвропейському рівні, Концепція базується на декілька ключових документів, зокрема, на Лейпцизьку хартію. Лейпцизька хартія «Міста Європи на шляху сталого розвитку» – документ, розроблений за всебічною та прозорою участю представників загальноєвропейських інтересів, з метою

сприяння збалансованому просторовому розвитку на базі європейської поліцентричної системи міст.

Вінницька міська рада проголосила Зелений курс Вінниці (з січня 2022 року) як стратегічний напрямок розвитку Вінницької міської територіальної громади та основу для розробки і впровадження усіх політик, розвитку інфраструктури та залучення інвестицій. Для практичної імплементації Зеленого курсу Вінниці прийнята Дорожня карта, що визначає конкретні завдання, відповідальних виконавців та терміни реалізації на період до 2030 року. Серед завдань Дорожньої карти важливим у рамках концепції є «Розробка та затвердження Концепції розвитку блакитно-зеленої інфраструктури на основі річкової мережі міста». На національному рівні, проєкт реінтеграції малих річок діє у рамках Водного кодексу України. Водний кодекс, в комплексі з заходами організаційного, правового, економічного і виховного впливу, сприяє формуванню водно-екологічного правопорядку і забезпеченню екологічної безпеки населення України, а також більш ефективному, науково обґрунтованому використанню вод та їх охороні від забруднення, засмічення та вичерпання. Локально, на рівні громади та міста, Концепція інтегрована та узгоджена з уже сформованою та розробленою системою планувально-стратегічної документації. Сюди можна віднести Концепцію інтегрованого розвитку м. Вінниці 2030 (КІРМ-2030), Стратегії розвитку Вінницької міської територіальної громади до 2030 року (Стратегія 3.0), а також Програму охорони навколишнього природного середовища Вінницької МТГ (ПОНПС).

Малі річки є невіддільною частиною вінницької міської екосистеми. Вони створюють неповторні ландшафти, що мають потенціал позитивно впливати на ментальне та фізичне здоров'я вінничан. Це неоціненний природний ресурс, який після втрати не підлягає повноцінному відновленню. Основна задача - змінити підходи до взаємодії з малими річками та інтегрувати їх у міський простір та життя мешканців. Малі річки - функціонуючі елементи міської та регіональної екосистем на різних рівнях. Їхнє збереження та перетворення на блакитно-зелені коридори має значне підґрунтя та критично важливе для сталого розвитку міста.

Підхід до роботи з малими річками базується на чотирьох основних аспектах - екологія, люди, простір, місто. Це означає, що кожна дія в рамках проекту враховує цінності кожного з аспектів та не суперечить їм.

Відповідно до проведених досліджень [1, 2, 4], у Вінниці протікає щонайменше 64 річки та струмка, що належать до басейну Південного Бугу та є його притоками 1-3 порядків. Притоками 1-го порядку називаються річки, що безпосередньо впадають у головну річку, притоки другого порядку - ті, що є притоками річок першого порядку і так далі.

Цією концепцією виокремлено три основні групи проблем, які погіршують екологічний стан малих річок та їх екосистеми - забруднення води, штучні зміни русла, інвазійні види рослин.

Джерелами забруднення поверхневих і підземних вод території міста Вінниці є: промислові підприємства, житлова забудова, транспортна інфраструктура (дороги, гаражні кооперативи, автозаправні станції). Види забруднень: побутові

скиди, некоректно організовані вуличні вбиральні та вигрібні ями, промислові скиди, тверді побутові відходи (стихійні сміттєзвалища).

Типовими проблемами русел малих річок та струмків Вінниці є закриття їх в підземні колектори, створення штучних русел (лотків), осушення, штучні зміни рельєфу, створення штучних водойм. Колектори та «лотки» відокремлюють воду від інших елементів екосистеми – рослин, ґрунту, підводного живлення – таким чином на даних ділянках річка не здатна повноцінно функціонувати.

Штучні водойми - ставки (мешканці часто називають озерами) - затримують та сповільнюють течію річки, що значно знижує її здатність до самоочищення та підвищує рівень забрудненості усєї водної мережі міста.

Малі річки для більшості міст України, зокрема й для Вінниці, є невикористаними елементами потенційного зеленого каркасу. Вони є лінійними об'єктами, які можуть простягатися на кілометри шляху та поєднувати між собою різні райони та місцевості. Таким чином, вони утворюють собою екосистемну мережу, яка стає лінією тяжіння для флори, фауни і людей, спільним елементом, який поєднує інші частини міської екосистеми: луки, заплави, ліси, парки тощо. Працюючи із ними, ми можемо видозмінити населений пункт, використовуючи уже існуючі ресурси. Відомо чимало прикладів міст світу, коли раніше переважно забетоновані, жаркі, душні та галасливі місця/райони, за допомогою наявної там річки, перетворювали на квітучі, зелені сади серед кам'яних джунглів. Особливість малих річок у тому, що вони вже є готовою природною екосистемою посеред населених пунктів, яка потребує розумної інтеграції в середовище міста для отримання максимального екологічного ефекту.

Протяжні блакитно-зелені коридори вздовж малих річок утворюють особливий мікроклімат, який виконує роль природного кондиціонера, охолоджуючи міський простір та зменшуючи негативний вплив теплового острова, та створює здорове міське середовище.

Малі річки мають багато переваг – але тільки тоді, коли вони збережені та представлені у максимально природному стані. Бетоновані русла та береги, заганняння водойми у труби чи під землю не сприяють самоочищенню води та не дають стільки екосистемних послуг, як річка у своєму природному стані (або максимально наближеному до природного). Сучасним трендом успішних міст є ренатуралізації річок – процес перетворення дренажних каналів та русел до більш природного стану, який, як правило, певною мірою імітує минулий вигляд водного об'єкта (до втручання людини). Ренатуралізація русла полягає у видаленні бетонних або інших конструкцій у руслі та на берегах річок з подальшою заміною їх на природні рішення, щоб відновити біорізноманіття та покращити стан річки. Ренатуралізація річок може мати велику кількість переваг, включаючи поліпшення якості води, відновлення екології, пом'якшення наслідків повеней, охолодження міст, а також рекреацію та благоустрій населених пунктів.

Люди створюють найбільш помітний вплив на будь-яку екосистему, особливо в межах міст. Ментальне сприйняття людьми місцевості є важливою причиною її антропогенних змін – деградації або ж розвитку. Актуальний стан мережі малих

річок Вінниці можна назвати занедбаним та деградованим, в більшості через відсутність ментальної цінності цих територій для вінничан.

Не лише люди впливають на стан простору. Змінений простір також може змінити поведінку людей. Приведення до доброго стану берегів річок є найдієвішим способом прищепити мешканцям любов до них та відповідальність. Створення пілотних просторових проєктів має ключове значення в зміні поведінки людей. Саме тому наступним компонентом комплексного підходу до розвитку малих річок Вінниці є ПРОСТІР.

Відповідно до Земельного та Водного кодексів України, вздовж річок, з метою охорони поверхневих водних об'єктів від забруднення і засмічення та збереження їх водності, встановлюються прибережно-захисні смуги (ПЗС). Для малих річок, струмків і потічків, а також ставків площею менш як 3 гектари, ПЗС встановлюється шириною в 25 метрів. На територіях уже існуючих населених пунктів ця відстань може варіюватись в залежності від уже сформованих умов, проте незмінною залишається потреба у наявності таких зон, як важливого елемента для просторової інтеграції річки у місто.

Рибачок С. Чи проводилось дослідження річок? Я маю на увазі тим, чим ви користуєтесь.

Пісоцька К. С.: Так, там є показники, вони вже трохи застаріли. І по хорошому, потрібно проводити обширне дослідження усіх річок. Але, варто пам'ятати, що розробники Концепції, вони є науковцями-гідрологами. Ми робили, наприклад, із нашою пілотною річкою, то ми цього літа 2022 року із басейновим управлінням водних ресурсів Південного Бугу ходили і зробили геологічно-органічне дослідження. З річками, з якими ми працюємо, це один із етапів.

Краківський Ю. Ви говорили 62 річки?

Пісоцька К. С.: 64

Краківський Ю. По цим річкам ви оформляли, із нанесенням на мапу, документацію щодо визначення природоохоронної зони?

Пісоцька К. С.: Ні. Це наші рекомендації. До визначення охоронних зон у всіх цих річок немає своїх паспортів, тому що це дуже комплексний процес. Потрібно підключати агенцію водних ресурсів України і це дуже довгий процес і до кінця у нас він іще не напрацьований. Тому у такому вигляді існують тільки найбільші річки, офіційно затверджені у м. Вінниці. Усі інші, які ми знайшли, вони ще офіційно не підтверджені як річки. Тому ми з цією проблематикою працюємо і хочемо надати поштовх цій проблемі. Вирішення формального затвердження цих річок на мапі, те, що вони існують офіційно.

Краківський Ю. Все це дуже цікаво. Ми говоримо ні про що. Якщо ми не вирішимо перше питання. Скільки у вас працює над цим людей і чи є у вас фінансування міською радою, що ви цим займаєтесь?

Пісоцька К. С.: Так, наша команда складає 3-4 людини, яка розробляла. Варто ще пояснити такий момент, що ми не будемо займатись, ми не можемо просто фізично займатись кожною малою річкою і її облаштуванням. Ми займаємось конкретними просторами, які історично склались ...

Краківський Ю. Ви повинні робити собі певні дедлайни щоб коли ви вже зрозумієте весь той шлях як ця реформа, ви провели консультацію в БУВРі. Ви сказали треба звернутись в Київ, добре, це ж не проблема.

Пісоцька К. С.: Просто це дуже багато часу займає.

Краківський Ю. Ну, вибачте, вам за це платять гроші. Ви цілу концепцію розробили, зібрали людей, залу цю, на вас витрачає бюджет кошти. Написали заяву – раз, потім, ви чітко знаєте документи, дедлайн. Друге питання – робите задачу, всі детальні плани ви аналізуєте які ідуть забудови на предмет наявності проходження там річок. І у кожному детальному плані, що ви там виявляєте, пишете, ви їх там блокуєте, кажете, що так кіна не буде, тому що ви так засипете річку або ще щось там зробите. Якщо б ви мали таку конкретику, тоді ця концепція буде мати реальне підґрунтя.

Пісоцька К. С.: Ми ще працюємо над цим, ми ще не вирішили того етапу. Але, ми теж дійдемо до цього.

Краківський Ю. Просто я з більш конкретними датами і чіткими заходами, ви багато що робите, класно, я дивився, трохи допомагав. Але, якщо почнете ви в конкретні міські ініціативи входити, то тоді ваша концепція буде мати вже предметне значення, а не просто «зверніть увагу!».

Пісоцька К. С.: Ми займаємося питанням винесення її на затвердження сесією міської ради.

Краківський Ю. Ви затверджуйте цю концепцію із цими заходами вже. Саме з тими, що ми проговорили: подати, паспортизувати його, у всіх детальних планах мінімізувати, брати участь. От тоді це конкретика в концепції.

Христюк В: Було сказано про проблему гаражів. Гаражі є, вони нахабно розширюються на територію річки, бачимо цю проблему. Але, це насправді вирішення іншої проблеми. Тобто, у місті не вистачає паркомісць. У місті не вистачає гаражних кооперативів, зручних місць. Зараз будуються і місця, які закладаються під них, все ще не дотягують до норм паркомісць. Так сталося, що реально малі річки дійсно дуже загороджені гаражами. Тому що, як було сказано, якби біла зона, і чому не дозволити побудувати гараж у білій зоні? Це проблема. І питання, розумію, що воно не до вас, але це як рекомендація, як спосіб вирішення проблеми гаражів, це створення більше паркомісць, тобто в концепції розвитку міста взагалі.

Пісоцька К. С.: Створити ці місця. Це в принципі наша концепція, бо річки в такому стані, це наслідок багатьох різних проблем на рівні міста і багатьох проблем на рівні України, наприклад, недостача паркомісць і хаос в транспортній інфраструктурі дуже часто. Ми все це вирішити самі не можемо, тому це буде комплексна робота всього міста, і містян, і міської ради. Концепцією ми цього не вирішимо. І ми не можемо запропонувати альтернативи, тому що ми не маємо відповідних повноважень для того, щоб планувати інфраструктуру міста. Але, ми можемо починати піднімати про це розмови з іншими департаментами, які будуть і матимуть потребу вирішувати це питання, оскільки річечки і будуть гаражі, і буде потреба щось із цим робити рано чи пізно.

Христюк В: Наступне питання про доступ до водної лінії. Тут декілька моментів. Є стихійне самозахоплення, той же Дьогтянець. Ми йдемо, а там чийсь парканчик і картопля росте. На карті цього немає, просто хтось окупував. А так є більш гарний приклад, коли хтось собі зробив великий двір перед хатою, але річка стала частиною його двору. Там, перед гаражами, ви знаєте про це місце. З юридичної точки зору зрозуміло, що робити. Все самозахоплення буквально

силою потрібно руйнувати і приводити до порядку. З цим зрозуміло. Мое питання про інше, про узаконення самозахоплення. Про ті ділянки, які були видані колись комусь і зараз знаходяться, по факту, на річці. Яскравий приклад, я живу в 9 мікрорайоні, навпроти мене вулиці 10 мікрорайону, буквально через дорогу. І там є мала річка, і на останніх громадських слуханнях про цей 10-й мікрорайон ту всю землю розподілили на ділянки і там взагалі немає згадки про ту малу річку, просто приватні території. Що робити із таким узаконенням?

Пісоцька К. С.: Закон ми не можемо змінити станом на зараз. І те, що було там до затвердження і буде до затвердження нашої Концепції. Коли про це ще предметно зможуть говорити на такому рівні. Тобто, там нічого немає на тому місці, як не було цього раніше. З приватизованими ділянками, які знаходяться на малих річках, яких теж немало, і приватні будинки, які збудовані в зоні ПЗС. Згідно з Водним кодексом України має бути 25 метрів, а там стоїть будинок, з тим ми нічого не можемо зробити, тому що не маємо на це повноважень. Хіба що в якомусь далекому майбутньому можливі якісь домовленості з людьми, які там живуть, якщо це не шкодитиме їхнім інтересам про відкриття річок або те, щоб вони не перешкоджали облаштуванню навколо того, що там існує. Механізм вирішення цього питання, з приватно власністю, не врегульований.

Краківський Ю. Насправді ви не праві, тому що є закон про вилучення земельних ділянок для суспільної необхідності і не треба забувати про це. Юридично це можна зробити, якщо це дійсно буде доведено, що ця територія суспільно є необхідна.

Пісоцька К. С.: Якщо ця територія була надана, наприклад, незаконно, тобто це таке питання.

Христюк В: Якщо річки не було, якщо там була біла територія, якщо немає ніякого закону, який заборонив би, а все, що не заборонено, дозволено. З юридичної точки зору, там видано все законно. Просто там тоді не було річки, а виявляється вона є. Ось у чому проблема. Тому, це питання, узаконити річки, це реально перший крок який треба зробити для цього всього. Для того, щоб це все мало сенс.

Коваленко Н.В.: Я хочу доповнити, що ця робота зафіксувала багато річок як таких, яких раніше просто не було по факту ніде. І, коли роздавались навіть ті самі земельні ділянки, вони роздавались законно, тому що як така річка не була визнана річкою, там не було концепції. І зараз є багато річок невеликих, які протікають посеред земельної ділянки, яка має всі на те законодавством розраховані підстави бути приватною земельною ділянкою. І то дійсно питання і опція як це вирішити. Якщо це дійсно дуже важлива для міста територія, це якась міна для суспільних потреб. Тобто, ми даємо десь альтернативу, забираємо земельну ділянку. Багато вже тих ділянок забудовано приватними будинками. Це такі неформальні кроки, ми комунікуємо з цими людьми, що у вас є цінний ресурс і від того як ви ним користуєтесь залежить те, який стан цієї річки далі після вас. Тобто це складна комунікація також має бути. Ця міна закладена ще давно, що річка, яка не визнавалася, відповідно вона роздавалася на всіх законних підставах. Територія, через яку вона протікає, механізм їх появи.

Рибачок С. Питання в розрізі Концепція-фінансування-реалізація. Навіть цієї ділянки. Звідки візьмуться кошти, мається на увазі не хто їх дасть, а яким чином вони з'являться?

Пісоцька К. С.: В наших проектах пілотних, якими ми займаємося, взагалі ми розглядаємо будь-який варіант фінансування. Наприклад, з пілотним простором для вул. Келецької, який ви бачите, це робиться за кошти інвестора, який буде будуватись поруч. Якись проекти можуть виконуватись за кошти міської ради. Якись проекти можуть виконуватись за кошти партнерів.

Рибачок С. А конкретно ваш оцей проект?

Пісоцька К. С.: Конкретно наш оцей проект за кошти інвестора, який будується поруч. Його фактично зобов'язали облаштувати ще цю ділянку.

Слухали:

Ситник О.Г.: Чи є запитання, пропозиції чи зауваження?

Оскільки зауваження та пропозиції відсутні, на голосування виноситься питання:

Погодження проекту Концепції розвитку малих річок Вінниці 2035.

Голосували: За – 8
Проти – 0
Утримались – 0

Вирішили:

Рекомендувати погодження проекту Концепції розвитку малих річок Вінниці 2035.

Заслухавши зауваження та пропозиції присутніх на громадських слуханнях була прийнята така резолюція:

Рекомендувати погодження проекту Концепції розвитку малих річок Вінниці 2035.

Головуючий

Ольга СИТНИК

Секретар

Сергій Рибачок